

Rapport

efter kvalitetsgranskning av
Rätten till utbildning i Strängnäs kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Strängnäs kommun

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Referenslista

Inledning

Skolinspektionen genomför under läsåret 2012–2013 en kvalitetsgranskning av *Rätten till utbildning - Grundskolans arbete för att främja närvaro och motverka frånvaro så att elever fullgör sin utbildning*. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9. Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Granskningen i Strängnäs kommun ingår i detta projekt.

Strängnäs kommun besöktes den 21 och 22 november 2012. Ansvariga inspektörer har undervisningsråd Johan Nilsson och utredare Margareta Bure varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av rätten till utbildning omfattar cirka 20 skolor och huvudmän.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor och huvudmän som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor och huvudmän. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Strängnäs kommun

Ansvarig för grundskolan i Strängnäs kommun är Barn- och utbildningsnämnden. Kommunen består av en huvudort och tre större tätorter, Mariefred, Stallarholmen och Åkers styckebruk. I kommunal regi finns fyra skolor med årskurs 6/7–9. Av dessa finns en skola i Åkers styckebruk, en i Stallarholmen och en i Mariefred. I kommunen finns dessutom tre skolor med årskurs 6/7–9 med enskild huvudman. Barn och utbildningsförvaltningen leds av en utbildningschef. Övriga resurser på övergripande nivå är bland annat verksamhetschef, ett centralt resurscentrum och ämnesutvecklare.

Skolorna har tillgång till lokal elevhälsa på skolan. Skolorna har också tillgång till stöd i form av ett kommunövergripande resurscentrum. I resurscentrum finns tillgång till psykolog, skolsköterska, specialpedagog, talpedagog samt hörselpedagog. Kommunen samverkar bland annat med socialtjänsten och Landstingets Barn och ungdomspsykiatri.

Enligt kommunens redovisning till skolinspektionen inför granskningen finns i kommunen ett sextiototal elever som under en tvåmånadersperiod har en ogiltig frånvaro som är lika med eller överstiger en genomsnittlig frånvaro av fyra lektioner per vecka.

Resultat

Att främja närvaro

*Skollagen*¹ anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. För eleverna ska det finnas personal inom elevhälsan som arbetar förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot målen. Enligt *Skolverkets allmänna råd*² innebär främjande insatser att skolan arbetar övergripande och förebyggande för att öka elevernas närvaro och minimera frånvaro i utbildningen. *Forskning och beprövad erfarenhet*³ pekar på att elevernas arbetsmiljö har betydelse för att motverka att frånvaro uppstår. För barn och ungdomar som lever i utsatta situationer är skolans arbete för att främja närvaro av stor betydelse.

Inom bedömningsområdet granskas huvudmannens stöd till skolorna i det främjande arbetet. Granskningen omfattar även förekomsten av samarbete mellan myndigheter och verksamheter gällande det främjande arbetet.

Huvudmannens främjande och förebyggande arbete

Huvudmannen anger att en av de viktigaste faktorerna för att motverka frånvaro är hur läraren bemöter eleverna. Lärarens bemötande är avgörande för om eleverna kommer till skolan eller ej. Huvudmannen menar att det främjande arbetet sker i skolan och huvudsakligen är rektors ansvar och att rektorerna stöds i det främjande arbetet genom tillgång till resurscentrum, elevvårdsteam och genom samtal i rektorsgruppen där huvudmannen menar att ett kollegialt lärande sker.

Rektorer och förvaltningsledning har diskuterat elevers ledighet och kommunen har beslutat sig för en gemensam hållning för samtliga grundskolor i kommunen. Rektorerna vid de kommunala grundskolorna i Strängnäs kommun är mycket restriktiva med att bevilja ledigheter som är längre än fem dagar i sträck.

¹ Skollag (2010:800)

² Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

³ Se referenslista

Kommunen har som generellt mål att alla elevers måluppfyllelse ska öka. Kommunen menar att i arbetet med högre måluppfyllelse ingår arbetet med att främja närvaro och motverka frånvaro. Som ett led i det främjande arbetet och som en av de viktigaste åtgärderna är att få eleverna att komma till skolan. Huvudmannen menar att elevhälsan och resurscentrum utgör ett viktigt stöd för skolorna i arbetet med att få eleverna att närvara i skolan.

Kommunen har aktivt satsat på att bygga upp elevhälsoteam på alla skolor med årskurs 6 till 9. I varje skolas elevhälsoteam finns tillgång till professioner som föreskrivs, dvs. specialpedagog, kurator, skolsköterska, skolläkare och psykolog.

I kommunen finns ett resurscentrum med psykolog, skolsköterska, specialpedagog, talpedagog samt hörselpedagog. Resurscentrum har till uppgift att stödja skolorna i arbetet med att ge alla elever förutsättningar att nå målen. Resurscentrum kompletterar skolans egna elevhälsoteam med en utvidgad kompetens och med ett bredare perspektiv på elevernas behov av stöd. Resurscentrum arbetar på uppdrag av rektorer. Ett nära samarbete sker mellan förvaltningsledning rektorer och resurscentrums ledning. Resurscentrum samverkar med socialtjänsten och barn och ungdomspsykiatri i arbetet med att ge elever stöd.

Skolinspektionens bedömning

Kommunen har genom samverkan med andra myndigheter skapat förutsättningar för arbetet med att främja elevers närvaro och motverka frånvaro.

Resurscentrum utgör ett stöd för rektors arbete att främja närvaro i skolan.

Huvudmannen behöver dock utveckla det stöd till rektor som behövs för att arbetet med att främja närvaro vid respektive skola, i högre grad ska leda till önskat resultat. Enligt Skolverkets allmänna råd⁴ är det viktigt att huvudmannen ger stöd till rektorn i arbetet med att skapa rutiner för att främja närvaron i skolan. Huvudmannen behöver således, som ett led i detta arbete, tillsammans med rektorer sätta upp tydliga mål för arbetet med att främja elevernas närvaro.

Att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁵ anger att kommunen ska se till att eleverna i dess grundskola fullgör sin skolgång. Huvudmannen ansvarar ytterst för att orsaken till elevens frånvaro utreds samt att åtgärder sätts in. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁶ bör huvudmannen ha en sam-

⁴ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

⁵ Skollag (2010:800)

⁶ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

lad bild av elevernas frånvaro. *Forskning och beprövad erfarenhet*⁷ pekar på att en elevs frånvaro kan bero på faktorer som är kopplade såväl till skolan som utanför skolan. För att kunna utreda och hitta fungerande lösningar för elever med hög frånvaro och komplex problematik måste det finnas en organisation för samverkan mellan skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri.

Inom bedömningsområdet granskas huvudmannens ansvar för att ändamålsenliga åtgärder vidtas för elever med hög frånvaro samt att resultatet av insatta åtgärder följs upp. Vidare granskas hur huvudmannen bistår skolorna i komplicerade elevärenden och om det finns ett fungerande samarbete mellan myndigheter och verksamheter.

Huvudmannens utredande och åtgärdande arbete

Rektorerna anmäler elever med hög frånvaro till huvudmannen. Detta har skett i huvudsak muntligt vid de möten som förvaltningsledningen har haft med rektorerna. Förvaltningsledningen kan också få informationer om elever med omfattande frånvaro genom resurscentrum. Den rapportering som rektorerna gör av frånvaron muntligt eller skriftligt till förvaltningsledningen är dock osäker.

Samtidigt som kommunen inför granskningen visar att ett stort antal elever i kommunen har en oroande hög ogiltig frånvaro uppger kommunen att rektorerna har anmält åtta elever i årskurs 6–9 med omfattande frånvaro till huvudmannen.

Det framgår att den skola som ingår i granskningen, enligt egna uppgifter, inte rapporterat några frånvarande elever till förvaltningsledningen.

De elever som är frånvarande en mycket stor andel av sin skoltid eller där rektor känner oro för eleven, har förvaltningsledningen fått kännedom om genom rektors anmälan eller genom att förvaltningsledningen efterfrågat uppgifterna vid rektorsmöten.

Förvaltningsledningen anser att frånvaro, och särskilt, ogiltig frånvaro är något som regelbundet diskuterats på bland annat rektorsmöten och att verksamheten i denna aspekt är "väl genomlyst". Förvaltningsledningen menar att deras uppgift är att göra rektors ansvar tydligt och bidra med att se vilka arbetssätt som kan vara framgångsrika.

Det stöd för rektorer som förvaltningen erbjuder är antingen koncentrerat till insatser för den enskilda individen eller till organisatoriska och resursmässiga insatser som i ett generellt perspektiv kan stödja elevers närvaro. Mer sällan får rektor stöd i att analysera och sätta in åtgärder som berör undervisning, bemötande och andra skolfaktorer på respektive skolenhet.

⁷ Se referenslista

De elever som har en mycket stor frånvaro och som förvaltningsledning har kännedom om diskuteras i ledningsgrupp där verksamhetschefen deltar. Elevers behov, orsaker till omfattande frånvaro och vilka åtgärder som ska vidtas för den enskilda eleven diskuteras. Om inte redan eleven har stöd genom resursteamet kan i gruppen också diskuteras hur resursteamets insatser ska utformas.

Utbildningsverksamheten i kommunen har ett långtgående samverkan med socialtjänsten och med barn- och ungdomspsykiatri. Dessa bildar en särskild samverkansgrupp som möts regelbundet.

När det gäller stöd för enskilda elever upprättar, i en del fall, förvaltningsledningen kontakten med sociala myndigheter eller med barn- och ungdomspsykiatri.

Kommunen kan också ge exempel på samverkan där utbildningschefen och socialchefen i kommunen tillsammans har gett verksamhetschefer uppdraget att utforma ett gemensamt styrdokument för samverkan mellan skola och socialtjänst till stöd för barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Det finns också dokument som beskriver resurscentrums uppgifter och vilket stöd detta kan utgöra för rektorerna och skolorna.

Kommunen, Landstinget och Specialpedagogiska skolmyndigheten har sammanställt ett dokument som utgör en guide till stöd och insatser för barn och unga. Dokumentet utgör ett verktyg som syftar till att tydliggöra ansvarsfördelningen för barn med funktionsnedsättningar, till exempel neuropsykiatrisk nedsättning eller nedsättning i tal, språk och kommunikation.

Skolinspektionens bedömning

Strängnäs kommun har tydliga riktlinjer för samverkan såväl med andra myndigheter som mellan resurscentrum och skolornas rektorer och elevhälsa i arbetet med att för de elever som har hög frånvaro, främja närvaro och motverka frånvaro. Samverkansformerna är i huvudsak väl utvecklade.

Kommunen behöver dock klargöra hur frånvaro, ogiltig såväl som giltig, ska rapporteras till huvudmannen så att underlaget för huvudmannens ansvarstagande är säkrat.

Huvudmannen behöver även förbättra stödet till skolor och rektorer så att insatta åtgärder leder till att elevers närvaro ökar och att eleven ges förutsättningar att nå de kunskapskrav som ska minst ska uppnås. I det arbetet behöver huvudmannen bli mer aktiv i att stödja rektorerna i arbetet med att analysera de skolfaktorer som påverkar elevernas frånvaro.

Att följa upp kvaliteten i arbetet med att främja närvaro och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁸ anger att huvudmannen systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen med inriktningen mot de mål som finns för utbildningen. Vidare ska huvudmannen vidta nödvändiga åtgärder om det finns brister i verksamheten. Hemkommunen ska även se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola får utbildning. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁹ bör analyser av skolornas arbete med frånvaro utgöra underlag för huvudmannens kvalitetsarbete. *Forskning och beprövad erfarenhet*¹⁰ pekar på att ett systematiskt arbete med insamling av frånvarostatistik, analys och åtgärder för tidig upptäckt av elevers frånvaro har betydelse för att öka närvaron. Vidare visar forskning och beprövad erfarenhet på vikten av samverkan mellan aktörer på kommunal central nivå samt mellan myndigheter och verksamheter.

Inom bedömningsområdet granskas huvudmannens kvalitetsarbete med fokus på att främja närvaro och åtgärda frånvaro. Granskningen omfattar huvudmannens uppföljning av skolornas frånvaro, analyser och utvecklingsbehov.

Inom bedömningsområdet granskas hemkommunens ansvar för att elever i fristående skolor deltar i undervisningen och att det för dessa elever finns en organisation för samverkan med andra myndigheter och verksamheter.

Kommunens/Huvudmannens kvalitetsarbete

Förvaltningsledningen har genom det databaserade rapporteringssystemet för elevers frånvaro tillgång till alla elevers och skolors frånvarostatistik. Hittills har det inte varit en rutin att huvudmannen gör sammanställningar av hur bilden av frånvaron, ogiltig eller giltig, ser ut vid kommunens skolor och för kommunen som helhet. Den muntliga, eller skriftliga informationen som rektorerna lämnat till förvaltningsledningen om elevers frånvaro har lämnats en gång per år. Det är emellertid oklart vilken kännedom förvaltningsledningen får om elevers frånvaro.

Förvaltningsledningen konstaterar att rektorernas hantering av frånvarorapporteringen inte är enhetlig och att riktlinjer för inmatning och definition av frånvaron behöver utvecklas för att rapporteringen ska ge en tydlig bild av frånvaron i kommunens skolor.

Huvudmannen har en tydlig bild av de olika kommundelarnas skilda karaktär och vilka problem med frånvaro som kan hänga samman med detta. Huvudmannen gör dock inga analyser utifrån en samlad bild av frånvaron i grundskolan där olika enheter,

⁸ Skollag (2010:800)

⁹ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

¹⁰ Se referenslista

olika årskurser, ämnen eller andra parametrar av vikt för förståelsen av orsaker till frånvaron, vägs in.

Ett utvecklingsarbete när det gäller huvudmannens arbete med elever med hög frånvaro har dock påbörjats. Från och med 2013 kommer en ny rutin införas som innebär att rektorerna ska rapportera all ogiltig frånvaro som under en period av tre månader överstiger tio procent av elevens undervisningstid. Huvudmannen kommer också att regelbundet följa upp hur elevers ogiltiga frånvaro utvecklas i kommunen.

I barn och utbildningsnämndens årsredovisning av verksamheten är inte elevernas frånvaro synlig. Huvudmannen framhåller att det inte finns nationella jämförelsetal för frånvaro och att varje elevs frånvaro är speciell till sin karaktär. Det är därför svårt att uttala mål för arbetet för att motverka frånvaro.

Kommunen har inte heller satt upp några gemensamma mål för grundskolan när det gäller att minska frånvaron och inte heller några myndighetsövergripande mål för arbetet med att minska frånvaron i grundskolan. Det pågår emellertid en samverkan mellan utbildningskontoret och socialkontoret som består i en gemensam utbildningsinsats under ledning av landstinget i Sörmland. För Strängnäs del handlar utbildningsprojektet om hur ogiltig frånvaro kan minskas genom samverkan mellan skola och socialtjänst.

Verksamhetschefen uppmärksammar i samtal med rektorerna hur skolorna arbetar med elever med oroande frånvaro. Vid dessa tillfällen diskuteras också goda exempel som skolenheter genomför. Dessa exempel blir, enligt förvaltningsledningen, grund för ett utvecklingsarbete. Kommunen utvärderar hur elevstödet fungerar och vilka åtgärder som är framgångsrika.

Kommunen utvärderar också skolornas samverkan med elever och vårdnadshavare i olika enkäter. Dessa enkäter har emellertid inte haft något fokus på hur skolan samverkat med elever och vårdnadshavare i arbetet med att motverka frånvaro.

De fristående skolor som finns i kommunen rapporterar frånvaro till kommunen. Huvudmannen uttrycker dock osäkerhet om i vilken mån de fristående skolornas bedömning av vad som är oroande frånvaro stämmer överens med kommunens. Kommunen har inte begärt och definierat vilken rapportering de vill ha av de fristående skolorna.

Skolinspektionens bedömning

Strängnäs kommun har utvecklat en samverkan mellan barn- och utbildningsförvaltning och andra myndigheter och kommunala verksamheter. Kommunen har också en väl utvecklad elevhälsa. Dessa delar av verksamheten är också föremål för diskussion i syfte att åstadkomma förbättringar.

Kommunen behöver dock utveckla arbetet med att följa upp kvaliteten på det främjande arbetet. En grund för detta är att kommunens frånvarorapporteringssystem är säkerställt. Kommunen behöver också formulera tydliga mål för det främjande arbetet

för att i analysen av resultaten se vilka metoder och arbetssätt som är framgångsrika. Kommunen behöver också utveckla kvaliteten i arbetet med att följa upp skolornas arbete för att minska frånvaron och också i högre grad utvärdera om samverkan med andra myndigheter leder till önskat resultat.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Därtill kan granskningen bidra till att tydliggöra olika kvaliteter i arbetet med att elever ska fullfölja sin utbildning. För de huvudmän och skolor som granskas förväntas granskningen mer omedelbart leda till att:

- Huvudmannen uppmärksammas på det ansvar den har för att säkerställa alla elevers rätt till utbildning.
- Skolans arbete med att främja närvaro och åtgärda frånvaro förbättras.

Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9 och utgår från följande frågeställning:

Genomförs utredningar och vidtas tidiga åtgärder av sådan kvalitet att eleverna kan genomföra sin utbildning?

Fokus i granskningen är huvudmannens och skolans främjande, utredande och åtgärdande arbete.

Metod och material

För att få en så god bild som möjligt av hur skolan arbetar med granskningens frågeställningar har intervjuer genomförts på såväl skol- som huvudmannanivå. Då projektets frågeställningar innebär att komplexa frågor ska besvaras har intervjuer valts som central informationskälla. Utöver intervjuer har granskningen utgått från dokument.

Intervjuer har genomförts med företrädare för kommunen, huvudmän för fristående skolor, rektorer, elevhälsopersonal, lärare och elever. Intervjuer med elever har huvudsakligen gett information om skolans främjande och förebyggande arbete. Övriga intervjuer har utöver dessa områden gett information om skolans utredande och åtgärdande arbete samt kvalitetsarbetet.

Inför granskningsbesöken har dokument samlats in från både skolor och huvudmän. Insamlade dokument, bl.a. åtgärdsprogram samt kommunens och skolornas redogörelser för arbetet med elever med hög frånvaro, har gett information till granskningen. Dokumenten har även utgjort underlag för fördjupande frågor vid intervjuerna.

Referenslista

Urval av centrala referenser

Fostvedt U, Nilsson Å och Pettersson A. (2011). *Gr Dropouts, kartläggningsrapport*
http://grdropouts.se/sites/default/files/kartlaggningsrapport_DO.pdf

Jönsson, Annelis (1990). *Skolk – en forskningsresumé*. Skolöverstyrelsen. Metarapport nummer 1.

Skolinspektionen (2009). *Varannan i mål*. Rapport 2009:1.

Skolinspektionen (2011). *Skolpliktsbevakning 40–2010:268*.

Skollagen (2012:800). 2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, 3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen, 4 kap. Kvalitet och inflytande, 5 kap. Trygghet och studiero 7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning.

Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan*.

Skolverket (2008). *Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan*. Rapport 309.

Skolverket (2010). *Skolfrånvaro och vägen tillbaka. Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv*. Rapport 341.

Statens offentliga utredningar 2010:64 (2010). *Se de tidiga tecknen – forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola. Delbetänkande av Utredningen om översyn av skolans arbete med utsatta barn*.

Sveriges kommuner och landsting (2012). *Barnen i fokus. Exempel på förutsättningar för ett framgångsrikt stöd till barn och unga*.

Rapport

efter kvalitetsgranskning av
Rätten till utbildning i Paulinska skolan i Strängnäs
kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Paulinska skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Referenslista

Inledning

Skolinspektionen genomför under läsåret 2012–2013 en kvalitetsgranskning av *Rätten till utbildning - Grundskolans arbete för att främja närvaro och motverka frånvaro så att elever fullgör sin utbildning*. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9. Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Granskningen vid Paulinska skolan i Strängnäs kommun ingår i detta projekt.

Paulinska skolan besöktes den 21 och 22 november 2012. Ansvariga inspektörer har undervisningsråd Johan Nilsson och utredare Margareta Bure varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av rätten till utbildning omfattar cirka 20 skolor och huvudmän.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor och huvudmän som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor och huvudmän. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Paulinska skolan

Paulinska skolan bedriver undervisning för elever i årskurs 4–9. Det finns ca 310 elever på skolan och elever och personal är indelade i fyra arbetslag. Varje elev har en mentor och i varje klass finns vanligtvis två mentorer.

Skolans elevhälsoteam består av rektor, biträdande rektor, skolsköterska, kurator, specialpedagoger och studie- och yrkesvägledare. En gång per månad deltar skolpsykolog i elevhälsoteamets möten.

Av skolans redovisning av genomsnittlig frånvaro för de senaste två månaderna framgår att drygt ett tjugotal elever har haft ogiltig frånvaro mer än fyra lektioner i genomsnitt per vecka. Några elever har haft en sammanhängande frånvaro av 1 till 2 veckor och några elever har haft en frånvaro som överstiger två veckors sammanhängande ogiltig frånvaro.

I skolans verksamhetsplan framgår mål för arbetet med stöd till elever, mål för värdegrundarbete, för elevers inflytande och anpassning av undervisning och andra delar som tillsammans kan anses vara främjande för elevers närvaro. En handlingsplan för att motverka ogiltig frånvaro finns upprättad. Denna beskriver hur skolan ska agera vid eventuell frånvaro men innehåller inte någon målbeskrivning för det främjande arbetet.

Resultat

Att främja närvaro

*Skollagen*¹ anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. För eleverna ska det finnas personal inom elevhälsan som arbetar förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot målen. Enligt *Skolverkets allmänna råd*² innebär främjande insatser att skolan arbetar övergripande och förebyggande för att öka elevernas närvaro och minimera frånvaro i utbildningen. *Forskning och beprövad erfarenhet*³ pekar på att elevernas arbetsmiljö har betydelse för att motverka att frånvaro uppstår. För barn och ungdomar som lever i utsatta situationer är skolans arbete för att främja närvaro av stor betydelse.

Inom bedömningsområdet granskas skolans arbete med att organisationen, lärandemiljön samt den sociala och fysiska miljön ska stödja närvaro. Granskningen omfattar också elevernas delaktighet i arbetet. Vidare granskas elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete med att stödja elevernas närvaro.

Skolans främjande och förebyggande arbete

Av Skolinspektionens granskning och av de enkäter som skolan genomfört bland elever i årskurs 8 framgår att de allra flesta elever upplever skolan som en trygg miljö. Eleverna trivs och vill gärna vara i skolan.

Skolan har nyligen genomfört en renovering av lokalerna. Eleverna har haft ett visst inflytande över lokalernas utformning och de upplever lokalerna som trivsamma och

¹ Skollag (2010:800)

² Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

³ Se referenslista

ser särskilt caféet som en stor tillgång. Eleverna har med bildlärarens medverkan utformat utsmyckning i korridorer och allmänna utrymmen.

Centralt i skolan finns ett café som är öppet under skoltiden. Där samlas både elever och personal för att "ta en fika" och umgås. Personalen som arbetar i caféet, och som också tjänstgör på skolans fritidshem, ses som en stor tillgång för att bidra till elevernas sociala utveckling och också för att stötta eleverna att vara närvarande vid lektioner. I caféet har personalen tillgång till de olika klassernas schema och kan genom en god elevkännedom ofta bidra med uppmaningar och påminnelser till elever att närvara vid lektionerna.

Elevernas scheman är väl sammanhållet och längre uppehåll, så kallade håltimmar, förekommer mycket sällan.

Förhållandet mellan vuxna och elever i skolan präglas i allmänhet av ömsesidig respekt och av ett gott förhållande. Av intervjuer framgår att personalen ofta tänker på hur elever med en problematik förknippad med frånvaro ska förmås delta på lektioner och få ett bättre självförtroende som gynnar deras skolgång.

Denna goda stämning mellan elever och personal är dock inte allena rådande. Det finns elever som ger uttryck för att de vuxna saknar engagemang i hur det går för eleverna i skolan. Det framgår också av granskningen att de regler som gäller vid för sen ankomst och för vad som betraktas som ogiltig frånvaro riskerar att motverka ett förtroendefullt samarbete mellan elever och personal.

Av de enkäter som skolan genomfört framgår också att en fjärdedel av eleverna i årskurs 8 inte tycker att det råder arbetsro på lektionerna och cirka 16 procent av de svarande anser att läraren inte tar hänsyn till elevernas åsikter.

I skolan är elevers närvaro vid lektionerna en aktuell fråga. Rektor, lärare och elever ger uttryck för att närvaron för flera elever är ett problem som behöver åtgärdas. Några elever har stor frånvaro och deltar i olika utsträckning i skolans arbete. Det förekommer att dessa elever endast sporadiskt är närvarande i skolan. Det finns också en grupp elever som kommer till skolan men som endast delvis deltar i lektionerna. Även om de inte deltar i lektionerna vistas de ofta i skolans lokaler. Hur stor denna grupp är varierar över tid men vid tidpunkten för granskningen består gruppen av cirka tio elever.

Ett ämne där ogiltig frånvaro sker i större utsträckning än andra är Idrott och hälsa. Av intervjuerna framgår också att det finns elever som är närvarande vid lektionerna men som inte deltar i undervisningen. Kunskapen om närvaron på lektionerna i Idrott och hälsa grundar sig på den uppfattning som lärarna har. Någon sammanställning som visar närvaron på skolnivå i Idrott och hälsa i förhållande till andra ämnen finns inte.

Mentorn för eleven är ansvarig för att elevernas frånvaro registreras och också för att vidta vissa åtgärder vid ogiltig frånvaro. Det är dock den undervisande läraren som efter varje lektion ska föra in eventuell frånvaro. Rutiner för hur lärare ska agera vid olovlig frånvaro och hur ogiltig frånvaro ska motverkas finns dokumenterat i en hand-

lingsplan. Under läsåret 2012/2013 tillämpas en regel, som inte framgår av handlingsplanen, vilken innebär att om en elev kommer för sent till en lektion så släpps inte eleven in i klassrummet förrän 10 minuter av lektionstiden har förflutit. Detta tillämpas oavsett vilket som är skälet till den sena ankomsten. Eleverna har accepterat regeln men upplever den som orättvis då de menar att den ibland drabbar sådan frånvaro som är orsakad av faktorer som inte eleven kunnat påverka. Hanteringen av sen ankomst är dock inte enhetlig på skolan och undantag från den beskrivna hanteringen förekommer. Regeln om att inte släppas in i klassrummet förrän efter 10 minuter ska utvärderas under våren 2013.

Vid tidpunkten för granskningsbesöket är inte eleverna medvetna om att ogiltig frånvaro kommer att noteras i elevens terminsbetyg. I skolan är inte heller vad som ska betraktas som ogiltig frånvaro helt klarlagt. De elever som finns i skolan men som inte deltar på lektionen registreras som ogiltigt frånvarande. Samtidigt kan de elever som har en assistent få undervisning av assistenten i annan lokal än klassrummet och då registreras aktiviteten som annan skolaktivitet vilket inte betraktas som ogiltig frånvaro. Det är inte helt klart i dessa fall när undervisning sker och vad som, i förhållande till frånvaro, betraktas som undervisning. Tillämpningen av detta kan variera mellan olika assistenter.

Rektor och personalen vid skolan menar att ett strikt tillämpat system för att registrera ogiltig frånvaro hjälper eleverna att se att närvaro är mycket viktig och att skolan är engagerad i arbetet med att få eleverna närvarande på lektionerna. På så sätt, menar personalen är hanteringen av elevers frånvaro i sig ett främjande arbete. Personalen menar också att de, bland annat tack vare detta, kan se att närvaron har ökat. Eleverna håller delvis med i detta och menar att ogiltig frånvaro till största delen är ett resultat av en egenskap hos individen som den måste ta ansvar för och att det ska vara synligt om en elev är ogiltigt frånvarande.

Eleverna har möjlighet till inflytande genom klassråd och elevråd och kan ge exempel på att de varit med och utformat skolans ordningsregler. Rektor framhåller samtidigt att olika lärare har kommit olika långt när det gäller elevers inflytande över utbildningen och förmåga att anpassa utbildningen till elevernas förutsättningar. Av granskningen framgår att skolan behöver utveckla diskussionen om hur elevers inflytande och delaktighet påverkar möjligheterna att arbeta främjande. Eleverna behöver också bli mer delaktiga i det främjande arbetet så att det framgår för dem att de kan bidra till detta. Rektor framhåller att eleverna i samband med framtagandet av planen mot kränkande behandling har möjlighet att framföra synpunkter på vad som främjar en god arbetsmiljö. Detta sätter eleverna inte i samband med arbetet med att motverka frånvaro och menar de att de som grupp, t.ex. i klassråd, inte har blivit tillfrågade om de har idéer om hur närvaron kan främjas. Däremot får eleverna när de har enskilda samtal med mentorn i ett individperspektiv diskutera den egna frånvaron. Det finns goda exempel där elever har fått se sammanställningar över sin frånvaro och diskuterat

denna med mentorn. Det vanligaste verkar dock vara att eleverna inte har någon klar bild av hur den egna frånvaron ser ut.

Skolinspektionens bedömning

I Paulinska skolan arbetar personal och ledning för att miljön och organisationen ska stödja elevernas närvaro i skolan. Rektor och personal bedriver ett arbete för att minska frånvaron i skolan och ett arbete för att såväl på individnivå som på enhetsnivå främja närvaron. I detta arbete är såväl ledning, lärare som elevhälsan och övrig personal engagerade.

Skolan kan dock utveckla arbetet med att främja elevernas närvaro. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁴ bör det främjande arbetet utgå från en regelbunden granskning av den egna verksamhetens organisation och innehåll. För Paulinska skolan innebär det att skolans arbete för att främja närvaro behöver stärkas så att de faktorer som har med skolans organisation och undervisningens genomförande i större utsträckning belyses. I detta arbete behöver elevernas medverkan och inflytande öka. Diskussionen om hur olika faktorer kan verka förebyggande behöver, under rektors ledning, involvera alla personalkategorier såväl som elever och föräldrar. Som också skolan uppmärksammat behöver även anpassning av undervisningen till elevernas förutsättningar och intressen öka.

Skolan kan även utveckla uppföljningen av elevernas frånvaro. För att få en tydlig bild av ogiltig frånvaro i skolan behöver registreringen av vad som betraktas som ogiltig frånvaro klargöras och tillämpas lika i hela skolan. Särskilt viktigt är att tillse att eleverna har kännedom om vad skolan betraktar som ogiltig frånvaro och att denna kommer att redovisas på elevens terminsbetyg.

Att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁵ anger att rektorn ska se till att utreda orsaken till frånvaro för elever med hög frånvaro. Rektorn ska vidare vid behov sätta in åtgärder med utgångspunkt i den genomförda utredningen samt följa upp de åtgärder som vidtagits. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁶ syftar utredningen till att ge en bild av orsaken till frånvaron. Lärarna bör framför allt fokusera på skolrelaterade orsaker till frånvaron, men också uppmärksamma andra orsaker. Elevhälsans utredning kan omfatta såväl skolrelaterade som

⁴ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

⁵ Skollag (2010:800)

⁶ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

andra orsaker. *Forskning och beprövad erfarenhet*⁷ pekar på att en elevs frånvaro kan bero på faktorer som är kopplade såväl till skolan som utanför skolan. För att kunna utreda och hitta fungerande lösningar för elever med hög frånvaro och komplex problematik måste det finnas en organisation för samverkan mellan skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri. Samverkan med eleven och elevens vårdnadshavare är också av stor betydelse.

Inom bedömningsområdet granskas kvaliteten i det utredande och åtgärdande arbetet samt resultaten av insatta åtgärder på individnivå. Granskningen omfattar även skolans samverkan med elever och vårdnadshavare. Vidare granskas samarbetet mellan elevhälsans personal och lärarna samt om det finns en fungerande samverkan mellan elevhälsa, socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Skolans utredande och åtgärdande arbete

Elever som är frånvarande utan anmälan från föräldrar, elever som kommer för sent till lektioner eller elever som avviker från lektioner rapporteras som ogiltigt frånvarnade. All sådan frånvaro anmäls till föräldrar senast vid skoldagens slut. Ansvarig för kontakten med föräldrar är mentorn. Om mentorn har svårt att komma i kontakt med föräldrar eller det finns en kunskap om att föräldrar har en problematisk social situation så tar kuratorn kontakt med föräldrarna.

Om ogiltig frånvaro upprepas inom cirka en månads tid, tar mentorn kontakt med föräldrar för ett samtal mellan mentor, elev och föräldrar. Om frånvaro trots detta upprepas eller om mentor känner oro för fortsatt frånvaro ska mentor göra en skriftlig utredning av elevens frånvaro. Det är inte helt tydligt vad mentorns utredning ska innehålla men den ska bland annat belysa orsaken till frånvaron. Utredningen tillställs rektor som beslutar om eventuella stödåtgärder.

Om frånvaro fortsätter kontaktar mentorn elevhälsoteamet där en vidare utredning görs och beslut om åtgärder fattas i samverkan mellan, vanligtvis, mentor, specialpedagog och rektor. Det framgår emellertid av skolans egna sammanställningar att denna rutin inte tillämpas fullt ut. Av 22 elever som under en period av 2 månader har en genomsnittlig ogiltig frånvaro av mer än fyra lektioner per vecka har 15 åtgärdsprogram och av 21 elever som under samma tid har en genomsnittlig frånvaro av två till fyra lektioner per vecka har åtta åtgärdsprogram.

Skolinspektionen har tagit del av åtgärdsprogram för tre elever med omfattande ogiltig frånvaro på skolan. Åtgärdsprogrammen visar att kartläggning och utredning av elevernas behov av stöd genomförts. Noteringar görs också om omfattningen av elevens frånvaro. I en del fall beskrivs också åtgärder för att förbättra elevens närvaro. Ofta består dessa av anpassad studiegång eller stöd av assistent. Ofta är dock åtgärderna

⁷ Se referenslista

koncentrerade på åtgärder som handlar om kunskaper samtidigt som det konstateras att bristande kunskaper oftast beror på att eleven inte varit närvarande.

I arbetslagen sker diskussioner om elevernas frånvaro. I dessa diskussioner deltar elevhälsan. Samverkan mellan elevhälsoteamets personal och mentorer och andra lärare är omfattande när det gäller elever som är ogiltigt frånvarande. Elevhälsoteamets insatser är huvudsakligen inriktat på ett reaktivt arbete på individnivå och i mindre grad att utveckla olika skolfaktorer. De insatser som elevhälsoteamet vidtar är viktiga och utgör ett stort stöd för såväl eleven själv som för lärare och föräldrar.

Av granskningen framgår att skolan vidtar många åtgärder på individnivå för att stötta elever med omfattande frånvaro. Förutom allmän stöttning från assistenter och stöd av mentor och elevhälsopersonal nämns bland annat anpassad studiegång, praktik på arbetsplats, hämtning vid hemmet, utdelande av busskort, samtal med mentor, kurator med flera. Till dessa insatser tillkommer de som är fokuserade på kunskaper som specialundervisning i olika former, hemundervisning och särskilda hjälpmedel.

Skolan har för att stödja elever med omfattande frånvaro fem elevassistenter anställda. Varje assistent har en eller fler elever som de individuellt arbetar med men har också, i olika utsträckning, ett uppdrag att stötta hela klasser. Assistenterna arbetar mycket med att hjälpa eleverna med praktiska förutsättningar för att närvara vid lektioner som att ha med sig läromedel, att komma i tid till lektion, att ta med sig läxmaterial hem men framförallt att stärka elevernas självförtroende så att de ska närvara i större utsträckning. Enligt assistenterna är det ofta elevernas känsla av otillräcklighet som gör att de inte bryr sig om att närvara vid lektioner. En stor del av assistenternas insats består emellertid av undervisning. Eleverna undervisas enskilt av assistenterna i andra lokaler än där undervisning av klassen sker. Oftast är denna undervisning planerad och sker genom att mentorn förelägger uppgifter till assistent och elev som eleven ska utföra. Ibland sker denna undervisning utan förberedelse på grund av att eleven lämnar klassrummet eller av andra orsaker. Om assistenten inte kan förmå eleven att delta i en "undervisningssituation" registreras eleven som olovligt frånvarande. Det framgår av intervjuer att det varierar i vilken mån assistenterna får ledning av mentorn i undervisningen. Kontakten mellan mentor och assistent fungerar olika bra men intrycket är att samverkan mellan assistenter och mentorer har förbättrats under senare tid.

Personalen på skolan har tillgång till ett kommungemensamt resurscentrum där personal med olika specialkompetenser finns som kan stötta enskilda lärare eller grupper av personal i svåra elevärenden. Resurscentrum har bland annat anlitats för att handleda lärare och för handledning och stöd till assistentgruppen i hur arbetet med elever i behov av stöd kan bedrivas. Resurscentrums olika kompetenser tas också i anspråk för direkta stödinsatser för elever som är i behov av särskilt stöd.

I de fall rektor och elevhälsoteamet bedömer att det behövs tar skolan kontakt med socialtjänsten. Kuratorn på skolan ansvarar för den kontakten. Av intervjuerna framgår

att samverkan med socialtjänsten uppfattas övervägande positiv men att skolan ibland saknar information om hur socialtjänstens arbete med eleverna fortskrider.

Skolan tar ibland också kontakt med barn och ungdomspsykiatri (BUP) och föräldrarna uppmanas i vissa fall att själva söka stöd hos BUP. Skolan anser att samverkan med BUP fungerar bra men att det dröjer allt för länge innan eleverna får hjälp.

Skolan framhåller föräldrarnas betydelse för elevernas närvaro i skolan. Lärarna och rektorn menar också att föräldrarnas förbättrade tillgång till information om elevernas frånvaro och föräldrarnas tätare kontakter med skolan har lett till en minskad frånvaro. Lärare och personal anser att det är lätt att få kontakt med och samarbeta med de flesta föräldrar. Det finns dock föräldrar som har svårt att motivera sina barn att gå till skolan och som skolan tycker det är svårt att samarbeta med. Denna bristande föräldrakontakt sammanfaller ofta med de elever som skolan anser har en frånvaro som inte är relaterad till faktorer i skolan. För dessa familjer finns oftast socialtjänsten inkopplad. Ofta sker föräldrakontakterna i dessa fall i samverkan mellan skolans kurator och socialtjänsten.

De insatser som skolan vidtar för eleverna följs upp genom samtal i arbetslagsgrupperna och i elevhälsoteamet. Av intervjuer och dokument framgår att uppföljning och utvärdering av insatta åtgärder behöver förbättras. Särskilt efterlyser personalen en diskussion och medvetenhet om vilka faktorer som är framgångsfaktorer för varje enskild elev för att förbättra närvaron i skolan. Genom att åtgärdsprogrammen inte i tillräcklig mån fokuserar på frånvaro och åtgärder för att komma tillrätta med denna, saknas också tillräcklig dokumentation för att uppföljning ska vara systematisk.

Skolinspektionens bedömning

I Paulinska skolan följs elevernas frånvaro upp och elevernas frånvaro föranleder skolan att agera. Det finns en organisation för samverkan mellan olika personer och grupper såväl inom som utanför skolan för att uppmärksamma och agera för att hjälpa elever med hög frånvaro.

Av granskningen framgår dock att Paulinska skolan behöver utveckla arbetet med att följa upp, utreda och åtgärda frånvaron för de elever som har hög frånvaro. Enligt Skolverkets allmänna råd⁸ bör utredningen vid komplicerade elevärenden utformas utifrån en helhetssyn som avser elevers hela skolsituation. Det utredande arbetet i skolan har ett starkt fokus på individrelaterade faktorer eller faktorer som beror av elevens sociala situation. Både när det gäller utredning och uppföljning och de åtgärder som vidtas behöver de skolrelaterade faktorer som till exempel, undervisningens utformning och anpassning av undervisningen uppmärksammas i större utsträckning.

Åtgärdsprogrammen behöver utvecklas så att det tydligare framgår vilka faktorer som i elevens fall påverkar närvaron och vilka åtgärder som skolan ska vidta för att påverka

⁸ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

dessa faktorer så att närvaron ökar. Det framgår också att skolan även behöver dokumentera utvärderingar av vilka åtgärder som leder till en positiv utveckling av elevernas frånvaro. Av skolans Handlingsplan för att motverka ogiltig frånvaro framgår att dokumentation ska ske fortlöpande och att åtgärdsprogrammen ska innehålla utredningar med orsaker till elevens frånvaro och åtgärder för att komma tillrätta med detta. Granskningen visar att detta inte i tillräcklig mån genomförs.

Att följa upp kvaliteten i arbetet med att främja närvaro och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁹ anger att rektorn systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen med inriktningen mot de mål som finns för utbildningen. Enligt *Skolverkets allmänna råd*¹⁰ bör skolans analys av frånvaron utgöra underlag för rektorns kvalitetsarbete. *Forskning och beprövad erfarenhet*¹¹ pekar på att ett systematiskt arbete med insamling av frånvarostatistik, analys och åtgärder för tidig upptäckt av elevers frånvaro har betydelse för att öka närvaron.

Inom bedömningsområdet granskas skolans kvalitetsarbete med fokus på att främja närvaro och åtgärda frånvaro. Granskningen omfattar skolans uppföljning av frånvaro, analyser och utvecklingsbehov.

Skolans kvalitetsarbete

I Paulinska skolan rapporteras elevernas frånvaro i ett databaserat rapporteringssystem. Även om sammanställningar och analyser görs av enskilda elevers frånvaro framgår det att rektor inte, på skolnivå, gör en sammanställning och analys av resultatet av rapporteringen för att belysa variationer och tendenser i elevernas ogiltiga frånvaro.

En diskussion förs i olika forum på skolan om hur elevernas närvaro ska främjas och frånvaro motverkas. Även om undantag finns så är det förhärskande perspektivet i denna diskussion den enskilda eleven. De åtgärder som vidtas för att komma tillrätta med problematisk frånvaro förankras inte i en analys av skolfaktorernas betydelse för närvaron utan utgår från det individuella stödbehovet som eleven har. Det framgår också av granskningen att även elever, åtminstone de som inte har en omfattande frånvaro, omfattar detta individperspektiv.

En utvärdering av hur samverkan mellan lärare, elevhälsan och assistenterna fungerar i arbetet med att främja närvaro och motverka frånvaro har inte genomförts. Det finns i skolan olika uppfattningar om hur väl samverkan mellan dessa grupper fungerar och

⁹ Skollag (2010:800)

¹⁰ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

¹¹ Se referenslista

det framgår att samverkan ofta är personberoende. Samverkan är generellt god i skolan, men en systematisk utvärdering av samverkan så att rektor ska kunna försäkra sig om att samverkan sker med god kvalitet och är likvärdig i hela skolan genomförs inte.

Det framgår av granskningen att skolan inte rapporterat elever med hög frånvaro till huvudmannen. Det finns heller inget system för att till huvudmannen rapportera en utvärdering av hur arbetet med att främja närvaro och motverka frånvaro bedrivs och resultatet av detta arbete. Från och med vårterminen 2013 ska emellertid en ny rutin införas där frånvaro över en viss nivå alltid ska rapporteras till huvudman.

Skolinspektionens bedömning

Av bland annat Skolverkets allmänna råd¹² framgår betydelsen av att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete för att utveckla verksamheten i skolan, bland annat genom att analysera skolans samlade resultat. För detta arbete har rektor ett särskilt ansvar.

Paulinska skolan arbetar regelbundet med arbetsmiljön på skolan. Skolan följer också upp elevernas frånvaro på individnivå. Det uppföljningsarbete och i övrigt det kvalitetsarbete som sker i förhållande till elevers frånvaro bedrivs främst i diskussioner i olika grupper och med ett tydligt individfokus.

För att skolans arbete för att främja närvaro och motverka frånvaro ska kunna följas upp och utvärderas och leda till förbättringar behöver kvalitetsarbetet utvecklas. För Paulinska skolan innebär det att rektor behöver utveckla analysen av hur skolfaktorer påverkar elevers närvaro. Analysarbetet behöver svara på frågor som hur frånvaron påverkas av olika aspekter av undervisningen, olika ämnen, organisationen, lokaler, övriga trivsselfaktorer med mera.

Skolan behöver också regelbundet följa upp och utvärdera samverkan mellan olika personalgrupper och med andra myndigheter samt med vårdnadshavare i arbetet med att främja närvaro.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Därtill kan granskningen bidra till att tydliggöra olika kvaliteter i arbetet med att elever ska fullfölja sin utbildning. För de huvudmän och skolor som granskas förväntas granskningen mer omedelbart leda till att:

- Huvudmannen uppmärksammas på det ansvar den har för att säkerställa alla elevers rätt till utbildning.
- Skolans arbete med att främja närvaro och åtgärda frånvaro förbättras.

¹² Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Systematiskt kvalitetsarbete –för skolväsendet*

Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9 och utgår från följande frågeställning:

Genomförs utredningar och vidtas tidiga åtgärder av sådan kvalitet att eleverna kan genomföra sin utbildning?

Fokus i granskningen är huvudmannens och skolans främjande, utredande och åtgärdande arbete.

Metod och material

För att få en så god bild som möjligt av hur skolan arbetar med granskningens frågeställningar har intervjuer genomförts på såväl skol- som huvudmannanivå. Då projektets frågeställningar innebär att komplexa frågor ska besvaras har intervjuer valts som central informationskälla. Utöver intervjuer har granskningen utgått från dokument.

Intervjuer har genomförts med företrädare för kommunen, huvudmän för fristående skolor, rektorer, elevhälsopersonal, lärare och elever. Intervjuer med elever har huvudsakligen gett information om skolans främjande och förebyggande arbete. Övriga intervjuer har utöver dessa områden gett information om skolans utredande och åtgärdande arbete samt kvalitetsarbetet.

Inför granskningsbesöken har dokument samlats in från både skolor och huvudmän. Insamlade dokument, bl.a. åtgärdsprogram samt kommunens och skolornas redogörelser för arbetet med elever med hög frånvaro, har gett information till granskningen. Dokumenten har även utgjort underlag för fördjupande frågor vid intervjuerna.

Referenslista

Urval av centrala referenser

Fostvedt U., Nilsson Å och Pettersson A. (2011). *Gr Dropouts, kartläggningsrapport*
http://grdropouts.se/sites/default/files/kartlaggningsrapport_DO.pdf

Jönsson, Annelis (1990). *Skolk – en forskningsresumé*. Skolöverstyrelsen. Metarapport nummer 1.

Skolinspektionen (2009). *Varannan i mål*. Rapport 2009:1.

Skolinspektionen (2011). *Skolpliktsbevakning 40–2010:268*.

Skollagen (2012:800). 2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, 3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen, 4 kap. Kvalitet och inflytande, 5 kap. Trygghet och studiero 7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning.

Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan*.

Skolverket (2008). *Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan*. Rapport 309.

Skolverket (2010). *Skolfrånvaro och vägen tillbaka. Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv. Rapport 341.*

Statens offentliga utredningar 2010:64 (2010). *Se de tidiga tecknen – forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola.* Delbetänkande av Utredningen om översyn av skolans arbete med utsatta barn.

Sveriges kommuner och landsting (2012). *Barnen i fokus. Exempel på förutsättningar för ett framgångsrikt stöd till barn och unga.*